

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-82-102>

УДК 339.543

МИТНИЙ КОНТРОЛЬ: СПЕЦИФІКА ЄВРОПЕЙСЬКИХ ПРАКТИК

CUSTOMS CONTROL: SPECIFICS OF EUROPEAN PRACTICES

Холодна Юлія Євгеніївна

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародної торгівлі, митної справи та фінансових технологій,
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7160-5782>

Kholodna Yuliia

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

Доведено роль системи митного контролю при забезпеченні захисту національних інтересів країн та зроблено акцент на необхідності її постійного вдосконалення. Встановлено, що країни ЄС мають значний досвід формування сучасних ефективних систем митного контролю. А діяльність митних органів одночасно спрямована на підвищення ефективності та спрощення митних процедур. Підкреслено високий ступінь цифровізації процесів контролю. Особливий акцент зроблено на такій формі контролю, як митний пост-аудит. За результатами дослідження зосереджено увагу на ініціативах, які представляють інтерес для адаптації в Україні та потребують врахування в процесі реформ митної політики країни в умовах євроінтеграційних процесів. Підкреслено, що імплементація таких заходів сприятиме захисту фінансових і зовнішньоекономічних інтересів держави.

Ключові слова: митний контроль, фінансова безпека, митні органи, митна справа, митний пост-аудит, ефективність, зарубіжний досвід.

The article proves the role of the customs control system in ensuring the protection of national interests of countries and the need for its continuous improvement. It is emphasized that it should be characterized by efficiency, efficiency, and the ability to quickly respond to dangerous challenges. It is established that European countries have effective modern customs control systems. The EU countries have considerable experience in their formation. And the activities of customs authorities are simultaneously aimed at improving the efficiency and simplification of customs procedures. It is noted that the simplification of customs procedures is implemented by eliminating the total verification of the entire volume of goods in favor of choosing the form of customs control based on the results of an automated risk analysis and management system. The high degree of digitalization of control processes and compatibility of the software with other countries were emphasized. Special emphasis is placed on such a form of customs control as customs post-audit. It is based on the methods of market analysis and audit and allows you to carry out customs procedures not during transportation (at the checkpoint), but after customs clearance and movement of goods into circulation. Its potential, directions and specifics of introducing such a form of customs control in different EU countries are studied. It is emphasized that conducting a customs post-audit is regulated not only by the EU customs code, but also by the national legislation of the member states. According to the results of the study, attention is focused on those initiatives that are of interest for adaptation in Ukraine and need to be taken into account in the process of reforms of the country's customs policy in the context of European integration processes. Among them: improvement of customs policy, including in the field of organizing customs control on a strategic basis; use of modern software and digital services; improving the level of information and analytical activities of customs authorities and strengthening cooperation with other institutions, both at the national and international levels, introducing customs post-audit, etc. It was emphasized that the implementation of such measures will contribute to the protection of financial and foreign economic interests of the state.

Keywords: customs control, financial security, customs authorities, customs affairs, customs post-audit, efficiency, foreign experience.

Постановка проблеми. Активні інтеграційні процеси, тісні міжнародні та торговельні зв'язки між державами, які притаманні сучасній світовій економіці, зумовлюють необхідність не лише формування, а й постійного вдосконалення системи митного контролю країн. Однією з її основних функцій є спроможність ефективно реагувати на існуючі виклики в процесі митного оформлення, забезпечуючи відповідний рівень національної безпеки, захист економічних інтересів, на фоні підтримки розвитку міжнародних відносин.

Для України, як активної учасниці світової торгівлі, ефективна організація процедур, пов'язаних зі здійсненням митного контролю товарів та транспорту, які перетинають її митний кордон, потребує значної уваги в контексті існуючих глобальних тенденцій, розвитку новітніх технологій та удосконалення нормативно-правової бази, що дозволить сформувати результа-тивну державну митну політику.

Слід підкреслити, що європейські країни мають значний досвід формування ефективних сучасних систем митного контролю, які спираються на організаційно-управлінські та технологічні новації, здатні підвищити ефективність дій при одночасному спрощенні існуючих митних процедур, забезпечуючи захист національних економічних інтересів та розвиваючи зовнішньоекономічну діяльність.

Отже, в умовах євроінтеграційних процесів, європейські практики формування системи митного контролю та реалізації дієвої митної політики представляють інтерес на вітчизняних теренах, а їх аналіз дозволить сформувати ефективні напрями удосконалення національної системи, сформувати єдині принципи застосування митного законодавства, створить передумови для подолання проблем регулювання та контролю зовнішньоекономічних відносин, сприятиме посиленню співробітництва в цій сфері та зменшення ймовірних ризиків під час контролю за переміщенням товарів. Це обумовлює актуальність даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми митної політики в контексті процесів євроінтеграції України аналізуються в роботах таких науковців, як: Ю. Голинський [1], О. Дрозд [2], Мережка Н. [3], В. Муляр [1], О. Скибінський [4] та ін., які пропонують авторські підходи для їх вирішення.

Питання митного регулювання, митного контролю та платежів знаходяться в полі зору таких дослідників, як: К. Захожай [5],

О. Красівський [6], О. Пахолук [7], Н. Резнік [8], Н. Рудик [5], В. Товт [6] тощо.

Зарубіжний досвід вдосконалення процедур митного контролю та оформлення товарів, використання сучасних підходів та новацій досліджуються в працях таких авторів, як: М. Ковальова [9], І. Кузняк [10], Е. Молдаван [11], І. Подлипян [12], А. Саварець [13], Н. Щербатюк [14] та ін.

Основний нормативно-правовий та організаційно-управлінський фундамент системи митного контролю європейських країн – членів Європейського Союзу (ЄС) представлено в наступних документах: Митному кодексі ЄС; митних стандартах [15-17]; кодексах, законах, інструкціях країн, які в рамках діючих в ЄС норм деталізують правову та організаційну систему митного регулювання.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Однак, динамічність розвитку світового ринку та зовнішньоекономічної діяльності, поява додаткових нових викликів та ризиків, зміни у митному законодавстві країн-партнерів потребують додаткового моніторингу та досліджень в сфері митного контролю та регулювання, актуалізуючи цю проблему.

Формулювання цілей статті. Метою роботи є дослідження специфіки практик європейських країн в сфері організації митного контролю та виокремлення тих, що викликають зацікавленість для відповідної адаптації на вітчизняних теренах, а також потребують врахування в процесі реформ в сфері національної митної політики.

Виклад основного матеріалу дослідження. В наукових дискурсах відзначається, що митний контроль виступає одним з важливих елементів діяльності держави у сфері реалізації митної політики [1, с. 746; 4].

Узагальнюючи авторські трактування зазначимо, що він являє собою систему заходів, які означені та закріплені на законодавчому рівні, та реалізуються уповноваженими митними органами на виконання вимог податкового і митного законодавства з метою захисту національних економічних інтересів та запобігання протиправним діям учасників митних відносин [5, с. 114; 7].

В свою чергу, дослідження європейського досвіду формування механізму митного регулювання дозволяє констатувати, що в сучасних умовах, для яких є притаманним стрімкий розвиток міжнародної торгівлі, система митного контролю має характеризуватись ефективністю, дієвістю, можливістю захищати

національні інтереси та оперативно реагувати на небезпечні виклики, разом з тим спрощуючи митні процедури для учасників процесу.

В наукових дискурсах [9, с. 15; 10] цілком доречно звертається увага на ефективність різних інтеграцій між країнами. А серед найбільш розповсюджених економічних об'єднань відзначаються зони вільної торгівлі та митні союзи.

Слід констатувати, що базисом для розвитку сучасних митних систем європейських країн виступило створення саме Митного союзу ЄС, який став драйвером формування та трансформацій єдиного митного простору, створивши необхідні передумови для координації митної політики країн.

Сьогодні це об'єднання, відслідковуючи сучасні трансформації та тенденції, розвивається у напрямі використання цифрової взаємодії між учасниками процесу (суб'єктами господарювання, митними органами), відмовляючись від паперових носіїв.

Разом з цим, європейські країни, враховуючи сучасні ризики, приділяють увагу розробці національної митної політики та інституційного середовища, підтримуючи відкритість міжнародних відносин та торгівлі, формуючи безпечні ланцюги поставок, на тлі боротьби з шахрайством та організованою злочинністю.

Тому, дотримуючись системного підходу, митні адміністрації фокусуються на таких аспектах діяльності, як: забезпечення фінансових інтересів країн ЄС; захист від незаконної торгівлі та протекція господарській діяльності в рамках правового поля; гарантування безпеки для країн-членів та громадян, захист навколишнього середовища (у партнерстві з іншими державними інституціями); сприянні рівновазі між митним контролем та підтримкою законної торгівлі [13, с. 14; 14, с. 389].

Акцентуємо увагу на тому, що митна політика країн ЄС, зокрема й організація митного контролю в її рамках, реалізується на основі стратегічного підходу, тобто на підставі формування стратегії розвитку цієї сфери. А у державних документах окреслюються стратегічні цілі, задачі митниці; вектори оптимізації митних процедур та напрями підвищення ефективності співробітництва між митними органами та іншими гілками влади задля посилення рівня національної та міжнародної безпеки.

Констатуємо, що одним з орієнтирів формування концепції митного регулювання та контролю в країнах ЄС є Кіотська конвенція (до якої приєдналася і Україна) [16], правила

якої використовують держави - лідери міжнародної торгівлі, в тому числі і при вдосконаленні національної митної політики.

При цьому основні принципи та стандарти ЄС в митній сфері зосереджено в Митних прототипах (Customs Blueprints), що містять сукупність практичних заходів, які мають застосовуватись країнами-членами при організації митних процедур. Ці стандарти використовуються при оцінці ефективності національних митних адміністрацій та, як слідство, подальших коригувань відповідних державних стратегій.

Констатуємо, що згідно з Митним кодексом ЄС, митний контроль трактується як сукупність дій, які «...реалізуються митними органами для забезпечення дотримання митного та іншого законодавства, яке регулює прибуття, вибуття, транзит, переміщення, зберігання та кінцеве використання товарів, переміщуваних між митною територією ЄС та країнами або територіями, які не є його частиною, та перебування і переміщення на митній території Союзу товарів із третіх країн і товарів, які призначені для кінцевого використання» [17].

Процедури митного контролю можуть включати дії стосовно: огляду товарів, вибіркової перевірки зразків на відповідність означеному коду (згідно товарної номенклатури) або вміст заборонених речовин; інспектування інформації, означеної в декларації на предмет її повноти та достовірності; контроль транспортних засобів, багажу й інших предметів, переміщуваних фізичними особами та ін.

Дослідження специфіки європейських практик реалізації митного контролю дозволило констатувати значний рівень цифровізації процедур на тлі сумісності програмного забезпечення з іншими країнами, що сприяло оптимізації процесів, підвищуючи їх доступність та контрольованість. Прикладом вдалих цифрових трансформацій виступає реалізація в країнах ЄС проекту електронної митниці.

Задля надання економічним операторам відповідних електронних послуг та задля посилення взаємодії між митними органами країн ЄС, передбачено використання відповідних систем і сервісів. Серед них: реєстраційна система експорту (*Registered Exporter System – REX*); обов'язкова тарифна інформація (*Binding Tariff Information – BTI*); система прийняття митних рішень (*Customs Decisions System – CDS*); єдина система управління користувачами та цифровий підпис (*Uniform User Management & Digital Signature –*

UUM&DS); авторизовані економічні оператори (*Authorised Economic Operators – AEO*) та ін. [8, с. 119; 14, с. 388].

Взагалі спрощення митних процедур є характерним принципом митного регулювання в країнах ЄС, що практично реалізується шляхом відмови від тотальної перевірки всього обсягу товарів на користь вибору форми митного контролю за результатами автоматизованої системи аналізу та управління ризиками (шляхом ознайомлення з електронним екземпляром митної декларації) [9, с. 15].

Підкреслимо, що митним кодексом ЄС вирізняються такі терміни, як: «пост-митний контроль» і «митний пост-аудит».

Організаційно процедура пост-митного контролю передбачають пост-митну перевірку декларацій на території декларанта або особи, яка володіє ними необхідними відомостями для комерційних цілей. Крім того, уповноважені митні органи (за своєю ініціативою або за клопотанням декларанта) в змозі скорегувати декларації навіть після випуску товарів. При цьому інспекції може підлягати також і товар. За умов встановлення факту недостовірності або недостатньої повноти даних, з боку митних органів запроваджуються коригуючі дії [17, ст. 78].

Заслугує на окрему увагу така форма митного контролю, як митний пост-аудит, який, базуючись на методах аналізу ринків та аудиту (плановому чи позаплановому), дозволяє здійснювати митні процедури не під час транспортування (безпосередньо в пункті пропуску), а вже після митного оформлення та переміщення товарів в сферу обігу.

Підкреслимо, що митні органи країн ЄС акцентують увагу на запровадженні саме такої

форми митного контролю, ініціюючи перевірки звітності суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, що пояснюється створенням можливостей для спрощення міжнародних торговельних операцій, прискорення здійснення митних формальностей на фоні належного виконання норм митного законодавства.

При цьому процедурно він здійснюється за певними напрямками, формуючи відповідну систему (рис. 1).

Узагальнюючи європейські практики слід констатувати, що проведення митного пост-аудиту регламентується не лише Митним кодексом ЄС, а й національним законодавством держав-членів.

Отже, Франція застосовує декілька рівнів такого контролю, серед яких:

- формальний – у вигляді перевірки уповноваженими аудиторськими відомствами повноти та достовірності документів (як безпосередньо на території господарюючого суб'єкту, так і без його відвідування);
- фундаментальний – з селективним аудитом адекватності представленої в документах інформації стосовно фактичної наявності товарів або обґрунтованості пільг.

За відповідними рівнями організовано процедуру митного аудиту і в Німеччині. А саме: власно митний аудит (перевірка повноти та достовірності представлених відомостей, обчислення митної вартості, правильності застосування пільг та ін.); аудит преференцій (перевірка їх використання при експортних операціях); зовнішній аудит (ревізія та аналіз експортно-імпортних операцій) тощо [10].

Аналогічні практики митного пост-аудиту поширено і в Болгарії, де регіональні уповноважені митні органи, задля підтвердження вказаних в декларації відомостей, мають

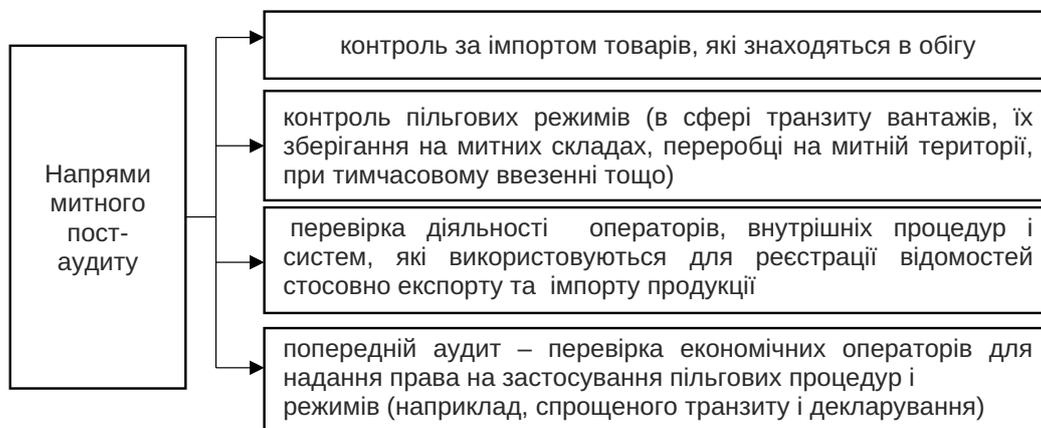

Рис. 1. Напрями застосування митного пост-аудиту

Джерело: сформовано автором на основі [12, с. 10]

право на контроль документації по задекларованих товарах. Але, слід вказати, що термін таких перевірок чітко окреслено відповідними регламентами.

Специфічні особливості на фоні поширення митного пост-аудиту існують і в Великобританії. В цій країні такі практики застосовуються лише при встановленні підвищеної ризикованості експортно-імпорتنих операцій або до окремих суб'єктів. А організаційно-процедурні особливості контролю (розмір, тривалість) встановлюється митними органами.

Достатньо цікавими є напрацювання Ірландії, де основний фокус зосереджується не на власно контролі, а на практиці консультування та правової підтримки суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

При цьому питаннями, митного контролю та аудиту опікується відомство доходів цієї держави. А серед форм митних перевірок та аудиту слід звернути увагу на такі, як: неаудиторське втручання у вигляді інтерв'ювання учасників міжнародної торгівлі; запит та моніторинг інформації з різних дотичних джерел; аудиторські перевірки (віїзні; повторні; електронні); кримінальні розслідування [9, с. 15].

Слід підкреслити, що європейські практики демонструють активне впровадження електронного формату митного аудиту, що має на меті аналіз ступеня достовірності наданої інформації та даних через існуючі бази та представлені на запит контролюючих органів електронних копій документів.

Але, слід вказати, що повна адаптація такого концепту митного контролю на вітчизняних теренах потребує приділення уваги питанню цифрових трансформацій та інформаційно-аналітичного забезпечення відповідних процесів.

Висновки. В сучасній світовій торгівлі приділяється значна увага питанням організації митного контролю товарів та транспортних засобів, що перетинають митний кордон, та пов'язаними з цими процесами процедурами і формальностями. В країнах ЄС сформована відповідна система митного контролю, а держави демонструють активну діяльність та мають позитивний досвід в цій сфері. Серед основних пріоритетних напрямів: захист національних державних інтересів на фоні дотримання існуючих міжнародних стандартів; спрощення митних процедур; створення сприятливих умов та середовища для учасників зовнішньоекономічних процесів; вдосконалення європейської та національної нормативної бази та формування ефективної митної політики; підвищення ефективності співробітництва між митними органами та іншими гілками влади задля посилення рівня національної та міжнародної безпеки.

Підкреслимо, що їх реалізація забезпечується шляхом впровадження таких ініціатив, як: вдосконалення митної політики, в тому числі і в сфері організації митного контролю на стратегічних засадах; використання сучасного програмного забезпечення та цифрових сервісів; підвищення рівня інформаційно-аналітичної діяльності митних органів та посилення співпраці з іншими органами, приймаючими участь в процесі, як на національному, так і міжнародному рівні; акцентуація на системі митного пост-аудиту та ін.

Але, адаптація таких ініціатив на вітчизняних теренах потребує формування відповідної Дорожньої карти за кожним з напрямів, що складає перспективи подальших авторських розвідок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Голинський Ю., Муляр В. Митна політика та її вплив на менеджмент зовнішньоекономічної діяльності. *Молодий вчений*. 2018. № 10 (62). С. 745-748.
2. Дрозд О. Митний режим транзиту: адаптація до європейського митного регулювання. *Правова позиція*. 2023. № 3 (40). DOI: <https://doi.org/10.32782/2521-6473.2023-3.30> (дата звернення: 15.11.2025).
3. Мережко Н., Караваєв Т., Калуга Н. Подолання бар'єрів у міжнародній торгівлі через спрощення митних процедур. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2018. № 3. С. 5-20.
4. Скибінський О., Сивохіп П. Особливості митного регулювання в Україні. *Економіка та суспільство*. 2024. № 62. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-108> (дата звернення: 15.11.2025).
5. Захожай К., Рудик Н., Сивульська Н. Митне регулювання в Україні у довоєнний та воєнний періоди. *Проблеми економіки*. 2024. № 1 (59). С. 112-120. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2024-1-112-12> (дата звернення: 15.11.2025).
6. Красівський О., Товт В. Особливості та проблеми здійснення митного контролю в контексті європейської інтеграції. *Аспекти публічного управління*. 2021. Т. 9 № 1. С. 106-111. DOI: 10.15421/152110.

7. Пахолюк О., Дзюбинський А., Безп'ятко О. Вплив митного регулювання на розвиток зовнішньоекономічної діяльності. *Економіка та суспільство*. 2024. № 67. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-174>. (дата звернення: 15.11.2025).
8. Резнік Н., Вербівський С. Митне регулювання логістичних процесів в умовах цифровізації. *Молодий вчений*. 2022. № 12 (112). С. 117-121. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-12-112-21> (дата звернення: 15.11.2025).
9. Ковальова М. Принципи та особливості системи митного контролю В ЄС. *Підприємництво та інновації*. 2021. № 17. С. 13-17.
10. Кузняк Б., Свічкарь В. Особливості митного регулювання в країнах Європейського Союзу. *Ефективна економіка*. 2018. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6221> (дата звернення: 04.10.2025).
11. Молдован Е. Зарубіжний досвід автоматизації здійснення процедур митного контролю та митного оформлення товарів, що переміщуються через митний кордон водними транспортними засобами. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2017. № 1. С. 124-134.
12. Подлипян І. Особливості митного регулювання в Україні та країнах ЄС. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2019. № 5 (110) С. 8-22.
13. Саварець А. Український та зарубіжний досвід побудови митних органів: рекомендації для сучасної України: консультативна робота. Київ : ГО «ІЕДПК», 2017. 24 с.
14. Щербатюк Н. Організація митного контролю: європейський досвід. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 1. С. 387-391.
15. Commission Regulation (EEC) № 2454/93 UR: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31993R2454:EN:HTML> (дата звернення: 05.11.2025).
16. Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур (Київська конвенція): Рада митного співробітництва 18.05.1973 р. у редакції Брюсельського Протоколу 1999 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_643. (дата звернення: 05.11.2025).
17. Про встановлення Митного кодексу Союзу: Регламент Європейського парламенту і ради (ЄС) від 9 жовтня 2013 року № 952/2013. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ua/984_009-13/print. (дата звернення: 05.11.2025).

REFERENCES:

1. Holynskiy, Yu., Muliar, V. (2018). Mytna polityka ta yii vplyv na menedzhment zovnishnoekonomichnoi diialnosti [Customs policy and its impact on the management of foreign economic activity]. *Molodyi vchenyi*, no. 10 (62), p. 745–748. [in Ukrainian].
2. Drozd, O. (2023). Mytnyi rezhym tranzytu: adaptatsiia do yevropeiskoho mytnoho rehuliuвання [Customs transit regime: adaptation to European customs regulation]. *Pravova pozysiiia*, no. 3 (40). DOI: <https://doi.org/10.32782/2521-6473.2023-3.30> (accessed: 15.11.2025). [in Ukrainian].
3. Merezko, N., Karavaiev, T. & Kaluha, N. (2018). Podolannya barieriv u mizhnarodnii torhivli cherez sproshchennia mytnykh protsedur [Overcoming barriers to international trade through simplification of customs procedures]. *Zovnishnia torhivlia: ekonomika, finansy, pravo*, no. 3, pp. 5–20. [in Ukrainian].
4. Skybinskyi, O. & Syvokhip, P. (2024). Osoblyvosti mytnoho rehuliuвання v Ukraini [features of customs regulation in Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 62. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-108> (accessed: 15.11.2025). [in Ukrainian].
5. Zakhzhaj, K., Rudyk, N. & Syvulska, N. (2024). Mytne rehuliuвання v Ukraini u dovoiennyi ta voiennyi periody [Customs regulation in Ukraine in the pre-war and war periods]. *Problemy ekonomiky*, no. 1 (59), p. 112–120. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2024-1-112-12> (accessed: 15.11.2025). [in Ukrainian].
6. Krasivskiy, O. & Tovt, V. (2021). Osoblyvosti ta problemy zdiisnennia mytnoho kontroliu v konteksti yevropeiskoi intehratsii [Features and problems of customs control in the context of European integration]. *Aspekty publicnogo upravlinnia*, vol. 9, no. 1, pp. 106-111. DOI: 10.15421/152110. [in Ukrainian].
7. Pakholiuk, O., Dziubynskiy A. & Bezpiatko O. (2024). Vplyv mytnoho rehuliuвання na rozvytok zovnishnoekonomichnoi diialnosti [Influence of customs regulation on the development of foreign economic activity]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 67. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-174>. (accessed: 15.11.2025). [in Ukrainian].
8. Reznik, N. & Verbivskiy S. (2022). Mytne rehuliuвання lohistychnykh protsesiv v umovakh tsyfrovizatsii [Customs regulation of logistics processes in the conditions of digitalization]. *Molodyi vchenyi*, no. 12 (112), pp. 117–121. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-12-112-21> (accessed: 15.11.2025). [in Ukrainian].

9. Kovalova, M. (2021). Pryntsypy ta osoblyvosti systemy mytnoho kontroliu v YeS [Principles and features of the customs control system in the EU]. *Pidpriemnytstvo ta innovatsii*, no. 17, pp. 13-17. [in Ukrainian].
10. Kuzniak, B. & Svichkar, V. (2018). Osoblyvosti mytnoho rehuliuвання v krainakh Yevropeiskoho Soiuzu [Features of customs regulation in the countries of the European Union]. *Efektivna ekonomika*, no. 4, Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6221> (accessed: 04.10.2025). [in Ukrainian].
11. Moldovan, E. (2017). Zarubizhnyi dosvid avtomatyzatsii zdiisnennia protsedur mytnoho kontroliu ta mytnoho oformlennia tovariv, shcho peremishchuiutsia cherez mytnyi kordon vodnymy transportnymy zasobamy [Foreign experience in automating customs control procedures and customs clearance of goods moving across the customs border by water vehicles]. *Publichne upravlinnia ta mytne administruvannia*, no. 1, pp. 124-134. [in Ukrainian].
12. Podlypian, I. (2019). Osoblyvosti mytnoho rehuliuвання v Ukraini ta krainakh YeS [Features of customs regulation in Ukraine and EU countries]. *Derzhava ta rehiony. Serii: Ekonomika ta pidpriemnytstvo*, no. 5 (110), pp. 8-22. [in Ukrainian].
13. Savarets, A. (2017). Ukrainskyi ta zarubizhnyi dosvid pobudovy mytnykh orhaniv: rekomendatsii dlia suchasnoi Ukrainy: konsultatyvna robota [Ukrainian and foreign experience in building customs authorities: recommendations for modern Ukraine: consultative work]. Kyiv : HO «IEDPK», 24 p. [in Ukrainian].
14. Shcherbatiuk, N. (2020). Orhanizatsiia mytnoho kontroliu: yevropeyskyi dosvid [Organization of Customs Control: European experience]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*, no. 1, pp. 387-391. [in Ukrainian].
15. EUR-lex. (1993). Commission Regulation (EEC) № 2454/93. Available at: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31993R2454:EN:HTML> (accessed: 05.11.2025).
16. Rada mytnoho spivrobotnytstva. (1999). Mizhnarodna konventsiiia pro sproshchennia i harmonizatsiiu mytnykh protsedur (Kiotska konventsiiia), 18.05.1973 r. u redaktsii Briuselskoho Protokolu 1999 r. [International Convention on the Simplification and Harmonization of Customs Procedures (Kyoto Convention): Customs Cooperation Council of 18 May 1973, as amended by the Brussels Protocol of 1999]. [in Ukrainian]. Available at: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_643. (accessed: 05.11.2025).
17. European Parliament. (2013). Pro vstanovlennia Mytnoho kodeksu Soiuzu: Rehlament Yevropeiskoho parlamentu i rady (leS) vid 9 zhovtnia 2013 roku № 952/2013 [On the establishment of the Union Customs Code: Regulation of the European Parliament and of the Council of 9 October 2013 no 952/2013]. [in Ukrainian]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ua/984_009-13/print. (accessed: 05.11.2025).

Дата надходження статті: 01.12.2025

Дата прийняття статті: 14.12.2025

Дата публікації статті: 29.12.2025